

Hytaý hekaýaty / satiriki hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Hytaý hekaýaty / satiriki hekaýa HYTAÝ HEKAÝATY

Meşhur satirik Eziz Nesin diňe bir öz ýurdunda däl, eýsem dünýä boýunça alanda hem iň batyrgaý, iň pähim-parasatly, iň erkin pikirli adamlaryň biri. Onuň ýiti mazmunly satiriki hekaýalary türk okyjylary bilen birlikde bütindünýä okyjylarynyň hem göwnüni awlamagy başarýar. Şeýle-de bolsa, meşhur ýazyjy wagtynda eserleriniň birnäçesini dürli-dürli toslama atdyr lakamlar bilen çap etdirmäge mejbur bolupdyr. Eziz Nesiniň muşdaklaryny hasaba almanymyzda-da, hatda ony halamaýanlaram azda-kände ýazyjynyň eserlerinden habarlydyr. Häzir aşakda okajak hekaýaňyz hem, eger ýalňyşmaýan bolsak, 1956-njy ýylda Türkiýäniň “Akbaba” žurnalynda we “Demokrat İzmir” gazetinde çap edilen bolmaly. Hekaýanyň sýužeti aslynda Türkiýede bolup geçen wakalara esaslanýar. Emma ony birnäçe gazet-žurnal öz sahypalarynda çap etmäge çekinip, yzyna gaýtaryp duransoň, Eziz Nesin hytaýly bir toslama ýazyjynyň adyny oýlap tapýar we hekaýanyň wakalarynam Hytaýda bolup geçen ýaly suratlandyrýar. Hekaýanyň bu görnüşi okyjylaryňam, redaksiýanyňam ýokary bahasyna mynasyp bolupdyr. Şonuň üçin başga-da gazet-žurnallar hekaýanyň hytaý ýazyjysyndan edilen terjime eserdigine güpbe ynanyp, esere öz sahypalaryndan ýer beripdirler.

* * *

Günorta Hytaý deňiziniň kenarlarynda Kung-Su atly balykçylaryň ýaşaýan kiçijik obasy bar eken. Obanyň ýaşaýjylarynyň hemmesi balykçylyk bilen güzeranlaryny dolapdyrlar. Günlerde bir gün heniz Gün dogup-dogmanka Pung-Çiýangyň balykçylar çayhanasynda nireden çykandygy belli däl pişik çagasy gelip mýawlap

başlapdyr. Goja Pung eýjejik pişijegiň mawy gözlerine bendiwan bolup, oňa Çung-Ban diýip at goýupdyr we kömekçisine bu pişige gowy esewan etmegi tabşyrypdyr.

Çung-Ban az wagtyň içinde çayhana gelyän ähli müşderileriň göz guwanjyna öwrülipdir. Emma pişigiň erbet häsiýeti-de bar eken. Ogurlyk... Aslynda ogry däl pişik barmy näme. Emma Çung-Ban ýalysyna heniz hiç kimem duş gelmedik bolsa gerek, ol entek alty aýlyk pişijekkä ähli goňşy-golamyň bizar-peteňini çykarypdy. Ol her gün irden Gün dogmanka misli wezipeli işgär kimin daşary çykardy we günortana çenli talaňçylyk ederd. Onuň girmedik aşhanasy, sümülmedik ammary ýokdy. Gazana atarylan naharyň gapagyny açyp, içinden gyzgynjak balyk lukmasyny ogurlamadyk ýeri ýokdy. Çung-Banyň tüýkesme ogrudygyna we ýetirýän zyýanyna garamazdan hemmeler ony söýýärdi. Çünki ol şeýle bir oňaryp ogurlyk edýärdi welin, halk onuň ogurlyklaryny, ýetirýän zyýanlaryny göwnühoşluk bilen garsylaýardy.

Bir gün ol Pung daýynyň çayhanasynda gelen müşderileriň biriniň kagyz sumkajyga salnan balyklaryny onuň gözüne çöp atyp, sumkanyň aşagyndan deşen kiçijik deşiginden ussatlyk bilen ogurlady welin, müşderi kagyz sumkajygyna göz aýlanynda onuň içiniň boş hoňkaryp duranyny gördi. Çunguň birgiden adamyň içinden olaryň hiç biriniň gözüne ilmän balyklary ogurlamagy hemmeleri haýrana goýdy. Çung-Banyň ýokary derejeli ogurlyk ukyplarynyň alkyşlanmagynyň başga bir esasy sebäbi bardy. Kung-Su obasynda eli egri däl adamyň bir apbasylyk gymmaty ýok eken. Ogurlyk aýyp däldi. Ogurlyk edende tutulmak aýypdy. Ogurlyk edip ele düşenler emelsiz, özüni oňarmaýan hasaplanardy. Şonuň üçin ogurlykdan başy çykmaýan ýigide «aýalyny ekläp-saklap bilmez» diýip gyz berilmezdi.

Kung-Su obasynyň simwolyna öwrülen Çung wagt geçdigisaýy ady dilden düşmeýän legendar mahluklaryň biri boldy. Ärlerine şamlyk nahar taýýarlap yetişmedik lakgy heleýler ogry Çungy bahana ederdiler. Olar işden ýadap gelen ärleriniň önünde özlerini aklajak bolup:

- Wah, men nä alaç edeýin? Balygy gazandan Çung ogurlaýypdyr!
- diýerdiler.

Bir gün irden adamlar belent diwaryň aşagyndan Çunguň maslygyny tapdylar.

Çung pahyr iş üstünde amanadyny tabşyrypdyr. Balykçylaryň obasynda ýaşayan ähli adamlar ajy gözyäsa gark bolup, pişigiň ýasyny tutupdyrlar. Çung üçin dabaraly jynaza we depin çäresi guraldy. Uly-kiçi diýmän, ýedi-ýaşdan ýetmiş ýäsa çenli, aýal-ebtat, oylan-uşak barsy ony soňky ýoluna ugratmaga gatnaşypdyr. Çung bolmansoň obany ümsümlük gaplap alypdyr. Emma iki aý geçenden soň garaşylmadyk mugjyza ýüze çykdy. Merhum Çungyň mazarynyň üstünde belent bina galdyryldy: «Salgyt binasy». Kung-Su obasynyň ýaşajjylary biri-birlerine salgyt binasyny görkezip:

– Çungyň ruhy janlandy! – diýişdiler.

Terjime eden: Has TÜRKMEN. Satiriki hekaýalar